

gyermetegen naivkodó alanyi költővel, ki így ömleng a neki erősen rokonszenves szerzőről: „Ő homálytalan, mint a most törült ablak, s egyszerű, mint az az iskola, melyet a gyerek rajzol a cipósarokkal a földre tavasszal. És érthető, oly jól érthető, mint a kikiáltó, persze mikor még nincs berekedve” — és így tovább hasonló szellemességgel, négy lapon keresztül.

Mikor ismertetésem elején „erkölcsi körtünetről” szóltam, nem annyira magára a könyvre gondoltam, mint inkább erre a körülményre, hogy nálunk egy nevesebb kiadó-társaság nem áttal ilyen könyvet cégének jelzésével ellátni s egy szintén nevesebb író előszavával irodalmi művé fémjelzeni. f.

A Rittmeister-család. (Váry Rezső regénye.)

Váry Rezső munkája modern irodalmunknak rég nem látott s egy kissé el is halványult műfaját: az irányregényt frissíti fel. Akármennyire jogosult is az irányzatosság a regényben, hiszen hozzátartozik annak az életnek a teljességéhez, amelyet a regény éppen ábrázol, mégis mindig aggodalmas annak a kockázatnak a lehetősége, amellyel a regény az irányzatosság kényes lejtőjén elveszti a művészi vezetés fegyvermező erejét és propaganda-írásá süllyed. Váry Rezső regényében az irányzatosság sehol sem siklatja ki a művészetet. A téma-elgondoláshoz a regény irányzatossága oly szervesen idomul, hogy önálló szerep-célját elveszítve, egészen a művészi alakításban kap értelmet és megoldást.

A regény történetének színhelye Lajtavár. Itt él a város legtekintélyesebb patricius családja, melynek feje Rittmeister Ottó, a nagynémet gondolat elszántan lelkes harcosa. A regénybonyodalom ott kezdődik, hogy az eddig német szellemű városban az ifjúság mozgalmi révén öntudatra kezd ébredni a magyarság is. Ehhez a törekvéshez lelkes meggyőződéssel csatlakozik az öreg Rittmeister Ottó fia és leánya is, akik már egészen hozzáhasonultak a magyarság szelleméhez s hideg, sőt kritikus figyelemmel kísérik atyjuk magyarelleszen szándékait. Rittmeister Ottót politikai ábrándjaiból végül is megrendítő csalódás

józanítja ki. Kiderül, hogy a nagynémet gondolat ideküldött megbízottja közönséges szélhámos. Rittmeister csalódásában összeomlik a nagynémetesség eszméjébe vetett minden hite. Érzí, hogy a magyar gondolat győzött. Vele szemben ő vesztett csatát. Meghajol előtte, hazatérő hűséges szolgája lesz. Szíves örömmel egyezik bele, hogy leánya a magyar párt fejéhez menjen feleségül s fia is — szíve szándékát követve — nősülhessen.

Váry Rezső könnyed, síma elbeszélő. Alakító készsége, szerkesztő ereje biztos és fegyvermező. A cselekvés menete, általában maga a történet talán fontosabb előtte, mint a cselekvések gyökereztetése. Ebben mintha a régebbi regény-hagyományok tanítványa lenne. Abban is követi azokat, hogy regénye nagyon kirajzolt, a megoldásban nem hagy maga után semmi nyugtalanságot, az igazság tökéletes egyensúlyával mér. Itt-ott ezért néha erőltetett is lesz egy-egy motívuma, cselekvés-fordulata. Kitűnő azonban a környezetrajzban, a kisvárosi élet lelkének ábrázolásában, szokásainak meghitt, meleg képeiben. Sok olvasó bizonyára kedves emlékképeket fog e könyv indítására lelkében fölidézni. A regény értékéhez tartozik még a rajta átragyogó nemes és harmónikus életfelfogás, gondos formáság és tiszta ízlés, mely a könyv alapszándékának is éppúgy ékessége, mint ajánló kísérője.

Brisits Frigyes.

Három regényfordítás. (Balzac: A Nucingen-ház. Ford. Színi Gyula; Clément Vautel: A plébános úr, meg az újgazdagok. Ford. Harsányi Zsolt; James Oliver Curwood: A farkasember. Ford. Szinnai Tivadar.)

A teljes magyar Balzac legújabb kötete a nagy író néhány hosszabb-rövidebb elbeszélésével ismertet meg. A különböző időben kelt novellák érdekes képet adnak Balzac írói fejlődéséről, amely tudvalevőleg romantikus-fantasztikus irányban indult meg, hogy a korabeli társadalom realisztikus ábrázolásához érkezzon el. Erőszakos törés nem volt ebben a pályában — világosan látjuk ezt a jelen kötetből is. Az író fejlődése tulajdonképpen ki-fejlődés; az írói jellem minden vál-